

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра спеціальних юридичних дисциплін

07-01-102М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних завдань та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ПРАВОВА КОМУНІКАЦІЯ»

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Право»
спеціальності 081 «Право»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІП
Протокол № 08 від 23.02.2021 р.

Рівне – 2021

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Правова комунікація» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Якимчук М. Ю. – Рівне : НУВГП, 2021. – 22 с.

Укладач: Якимчук М. Ю., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних юридичних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Кафарський В. І., д.ю.н., професор, завідувач кафедри спеціальних юридичних дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності 081 «Право»

Швець О. М.

ЗМІСТ

Передмова	3
1. Опис навчальної дисципліни та її структура	5
1.1. Опис навчальної дисципліни	5
1.2. Тематика практичних занять	6
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики	7
1.4. Критерії та шкала оцінювання	7
2. Плани практичних занять	10
3. Самостійна робота студентів	19
4. Рекомендована література	20

© М. Ю. Якимчук, 2021

© НУВГП, 2021

ПЕРЕДМОВА

Правова комунікація – це процес, що поєднує внутрішній світ людини, його когнітивні цінності і вольові характеристики

А. Полякова

Зміни, що відбуваються у сучасному суспільстві вимагають від майбутніх юристів не лише фахових компетентностей, а й комунікативних. Саме тому фахівцю в галузі права потрібно вільно володіти державною мовою (в усній і писемній формі), бути готовим до продуктивного спілкування з різними категоріями громадян, адже це є не лише показником загальної культури особистості юриста, але й запорукою його професійного успіху. Беззаперечно, що мовленнєва майстерність, як найвищий рівень володіння культурою комунікації є невід’ємним аспектом під час формування професійної кар’єри юриста.

У сучасній юридичній освіті навчальна дисципліна «Правова комунікація» має вагоме значення, оскільки разом із якісною правовою освітою майбутній юрист повинен мати моральні якості, і мовленнєві уміння, творчі здібності, вирізнятися загальною культурою, вмінням працювати в колективі тощо.

ОК «Правова комунікація» є теоретико-практичною основою сукупності знань та вмінь, що розвивають правову комунікацію юриста. Сучасний фахівець галузі права повинен володіти не лише фаховими компетентностями, а й правильно управляти мисленнєво-мовленнєвою діяльністю. Майбутній юрист має грамотно комунікувати з колегами, переконливо і коректно вести дискусію, цікаво виголошувати промову перед аудиторією.

Пропоновані методичні вказівки допоможуть здобувачам вищої освіти зорієнтуватися під час підготовки до практичних занять, а також і організувати свою самостійну роботу.

Взаємозв'язки навчальної дисципліни «Правова комунікація» з іншими дисциплінами навчального плану, які передують її вивченню та які ґрунтуються на її вивченні, подано на схемі.

Ця навчальна дисципліна є теоретико-практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують професійний рівень юриста в системі юридичної освіти.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1 Опис навчальної дисципліни

Мета дисципліни – систематизація у здобувачів вищої освіти знань про закони комунікації, розвиток компетенцій, які сприятимуть ефективній правовій комунікації.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Правова комунікація» є комунікація у професійній діяльності юриста.

Завдання навчальної дисципліни визначаються її специфічним значенням у процесі підготовки майбутніх юристів:

- оволодіти практичними навичками ефективної комунікації;
- дослідити нові інформаційно-комунікаційні технології;
- розвивати уміння комунікативної культури правника.

Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної програми здобувачі вищої освіти повинні **знати**:

- культуру професійного спілкування;
- професійну термінологію, вербальні й невербальні засоби спілкування;
- основи ефективної комунікації;
- особливості мовного впливу.

Після вивчення навчальної дисципліни «Правова комунікація» здобувач вищої освіти повинен **уміти**:

- аргументовувати свої думки;
- працювати в команді, виявляти ініціативу;
- вміло застосовувати вербальні і невербальні засоби спілкування;
- ефективно аналізувати аудиторію та слухачів;
- самостійно знаходити, аналізувати і правильно використовувати інформацію;
- демонструвати культуру ведення суперечки;

– ефективно аналізувати та налагоджувати контакт з аудиторією, слухачами;

- уміти швидко реагувати в нестандартних ситуаціях.

У процесі вивченні навчальної дисципліни «Правова комунікація» здобувачі вищої освіти розвивають такі соціальні, «м'які» навички (soft skills): *комунікативні уміння, ситуаційна обізнаність, вміння швидко реагувати в певних ситуаціях, здатність бути тактовним і дипломатичним, володіти на високому рівні усним і писемним мовленням, бути креативним тощо.*

1.2 Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми
Модуль 1 <i>Усна правова комунікація</i>	
1	Роль комунікації у професії юриста
2	Історичний розвиток процесу комунікації
3	Мистецтво вербальної комунікації юриста
4	Невербальні засоби комунікації
5	Особливості судової комунікації
6	Комунікативна культура юриста
Модуль 2 <i>Писемна комунікація юриста</i>	
7	Писемна правнича комунікація
8	Поняття юридичного терміна
9	Фразеологія у професійному спілкуванні юристів. Лексикографія
10	Культура писемного мовлення юриста
11	Культура писемного мовлення юриста
12	Текст як форма реалізації професійної комунікації юриста
13	Текст як форма реалізації професійної комунікації юриста

1.3 Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться за формами:

- оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на лекціях;
- усного опитування на практичних заняттях, участь в обговоренні проблемних питань, оцінки розв'язування ситуаційних завдань;
- виконання поточних робіт за темами змістових модулів

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни *«Правова комунікація»* є:

- проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження;
- здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки;
- обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи;
- дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання;
- оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати

інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності;

- інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Шкала оцінювання

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Відмінно
82-89 балів	Добре
74-81 балів	
64-73 балів	Задовільно
60-63 балів	
35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

МОДУЛЬ I

Змістовий модуль 1

Усна правова комунікація

*Слово – зброя. Як усяку зброю, його треба
чистити й доглядати*

М. Рильський

Тема 1. Роль комунікації у професії юриста

План

1. Предмет, мета та завдання курсу.
2. Сутність і компоненти поняття «риторична формула».
3. Основні поняття класичної риторики.
4. Риторичні закони (концептуальний закон, закон моделювання аудиторії, тактичний закон, мовленнєвий закон, закон ефективної комунікації, системно-аналітичний закон)
5. Правова комунікація як основний компонент інноваційних систем

Методичні поради. Відповідно до плану практичного заняття, опрацювавши рекомендовану літературу, дайте відповіді на запитання та підготуйте виступ.

Творче завдання до теми:

1) Підготувати публічний виступ на запропоновану тему (або студент може самостійно обрати тему для дослідження з подальшою презентацією перед аудиторією):

1. *Роль комунікації у професійній діяльності юриста*
2. *Правова комунікація в сучасному інформаційному просторі*

2) Опрацюйте наукову статтю за темою практичного заняття, проаналізуйте її, зробіть власні висновки

Тема 2. Історичний розвиток процесу комунікації

План

1. Етапи розвитку комунікації
2. Традиції процесу комунікації
3. Історія розвитку інформаційно – комунікаційних технологій

Методичні поради. Відповідно до плану практичного заняття, опрацювавши рекомендовану літературу, дайте відповіді на запитання та підготуйте виступ.

Творче завдання до теми:

1) Підготувати публічний виступ на запропоновану тему (або студент може самостійно обрати тему для дослідження з подальшою презентацією перед аудиторією):

2) *Теорії мовних актів Джона Остіна й Джона Сьорля*

3) *Особливості семіотичної традиції в комунікації.*

2) Опрацюйте наукову статтю за темою практичного заняття, проаналізуйте її, зробіть власні висновки

Тема 3. Мистецтво вербальної комунікації юриста

План

1. Мова як засіб професійного спілкування
2. Поняття усного та писемного мовлення. Майстерність публічного виступу. Види підготовки до виступу.
3. Види комунікації
4. Поняття спілкування. Особливості професійного спілкування
5. Форми і функції спілкування юристів
6. Професійна юридична етика

Методичні поради. Відповідно до плану практичного заняття, опрацювавши рекомендовану літературу, дайте відповіді на запитання та підготуйте виступ.

Творче завдання до теми:

1) Підготувати публічний виступ на запропоновану тему (або студент може самостійно обрати тему для дослідження з подальшою презентацією перед аудиторією):

1. *Професійний портрет юриста.*
2. *Особливості професійного спілкування юриста.*

Схема риторичного аналізу промови

- ✓ *Як оратор сформував тему, мету, представив предмет?*
- ✓ *Яка композиція (вступ, основна, заключна частина) тексту і як вона спрямована на досягнення мети?*
- ✓ *Монолог, діалог, полілог?*
- ✓ *Логічність, послідовність і доцільність побудови промови.*
- ✓ *Як сформульовано тези, наскільки вдало вибрано тип аргументації та види доказів?*
- ✓ *Образна система тексту. Ключові слова.*
- ✓ *Характеристика засобів милозвучності: евфонічні чергування голосних і приголосних; вимовна легкість (повноголосся, подовження, спрощення).*
- ✓ *Засоби активізації уваги слухачів.*

2) Опрацюйте наукову статтю за темою практичного заняття, проаналізуйте її, зробіть власні висновки

Тема 4. Невербальні засоби комунікації

План

1. Якісні характеристики публічного мовлення.
2. Голос. Тренування голосу. Пауза.
3. Дикція. Інтонація.
4. Поза, жести, міміка людини під час мовлення.
5. Невербальна риторика як система знаків.
6. Вплив публічного мовлення на поведінку людини, його значення в юридичній діяльності.

Методичні поради. Відповідно до плану практичного заняття, опрацювавши рекомендовану літературу, дайте відповіді на запитання та підготуйте виступ.

Творче завдання до теми:

1) Підготувати публічний виступ на запропоновану тему (або студент може самостійно обрати тему для дослідження з подальшою презентацією перед аудиторією):

1. *Секрети жестів юриста.*

2. *Невербальні засоби мовлення у професії судді (адвоката, прокурора): за і проти.*

2) *Ознайомтеся з лекцією Енн Кадді «Мова тіла формує вашу особистість».* URL: https://www.ted.com/talks/amy_cuddy_your_body_language_shapes_who_you_are/transcript?language=uk. Поміркуйте, як зовнішність мовця впливає на успішність його виступу. Чи корисні поради відомого соціального психолога Енн Кадді для вашого розвитку як оратора.

3) Опрацюйте наукову статтю за темою практичного заняття, проаналізуйте її, зробіть власні висновки

Тема 5. Особливості судової комунікації

План

1. Поняття судової риторики. Її виникнення
2. Види доповідей. Загальна характеристика судової промови
3. Особливості підготовки судової промови. Основні етапи підготовки до виступу
4. Використання риторичних засобів у судовій промові
5. Письмова підготовка судової промови

Методичні поради. Відповідно до плану практичного заняття, опрацювавши рекомендовану літературу, дайте відповіді на запитання та підготуйте виступ.

Творче завдання до теми:

1) Підготувати публічний виступ на запропоновану тему (або студент може самостійно обрати тему для дослідження з подальшою презентацією перед аудиторією):

1. *Судова риторика Риму.*
2. *Особливості судової комунікації в Стародавній Греції*
3. *Напишіть науково-популярне повідомлення: «Доказування у судовій промові. Секрети видатних риторів». Доберіть ілюстрації до нього (фото- і відеоматеріали, уривки з художніх і публіцистичних текстів)..*

2) Опрацюйте наукову статтю за темою практичного заняття, проаналізуйте її, зробіть власні висновки

Тема 6. Комунікативна культура юриста

План

1. Культура мови і мовлення
2. Основні ознаки культури мовлення юриста
3. Правила культури спілкування (за І.Томаном)
4. Принципи розвитку та удосконалення культури мовлення правника
5. Засоби розвитку та удосконалення культури мовлення працівників юридичної галузі

Методичні поради. Відповідно до плану практичного заняття, опрацювавши рекомендовану літературу, дайте відповіді на запитання та підготуйте виступ.

Творче завдання до теми:

1) Підготувати публічний виступ на запропоновану тему (або студент може самостійно обрати тему для дослідження з подальшою презентацією перед аудиторією):

1. *Основні проблеми мовленнєвої культури майбутнього юриста.*
2. *Формування комунікативної культури правника*

2) Опрацюйте наукову статтю за темою практичного заняття, проаналізуйте її, зробіть власні висновки

Змістовий модуль 2

Писемна комунікація юриста

*Якщо текст звучить як написаний,
я його переписую.*
Елмор Леонард

Тема 7. Писемна правнича комунікація

План

1. Поняття та завдання писемної правничої комунікації
2. Писемне мовлення як відображення усного
3. Основні відмінності усного і писемного мовлення
4. Особливості передачі усного мовлення в писемній формі

5. Писемне мовлення правників

Методичні поради. Відповідно до плану практичного заняття, опрацювавши рекомендовану літературу, дайте відповіді на запитання, підготуйте виступ.

Творче завдання до теми:

1) Підготуйте текст промови (усний і письмовий) про проблеми фаху, використовуючи логічну аргументацію і переконливі приклади.

2) Підготувати публічний виступ на запропоновану тему (або студент може самостійно обрати тему для дослідження з подальшою презентацією перед аудиторією):

1. *Розвиток писемного мовлення правника*
2. *Складові успішного захисту адвоката*

Тема 8. Поняття юридичного терміна

План

1. Поняття терміна. Характерні його ознаки
2. Види та класифікація юридичних термінів
3. Юридична термінологія: поняття та функції
4. Терміни юридичної науки.

Методичні поради. Відповідно до плану практичного заняття, опрацювавши рекомендовану літературу, дайте відповіді на запитання, підготуйте промову.

Творче завдання до теми:

1) Підготувати публічний виступ (в письмовій та усній формі) на запропоновану тему (або студент може самостійно обрати тему для дослідження з подальшою презентацією перед аудиторією):

1. *Напрями впливу вітчизняної науки на якість термінології законодавства України*
2. *Проблеми вивчення юридичної термінології*

Тема 9. Фразеологія у професійному спілкуванні юриста

План

1. Поняття фразеологія, фразеологізми
2. Джерела походження фразеологізмів
3. Особливості лексичних помилок під час складання процесуальних документів
4. Синоніми, омоніми, пароніми у правничій термінології
5. Міжмовні пароніми

Методичні поради. Відповідно до плану практичного заняття, опрацювавши рекомендовану літературу, дайте відповіді на запитання та підготуйте виступ.

Творче завдання до теми:

1) Підготувати публічний виступ (в письмовій та усній формі) на запропоновану тему (або студент може самостійно

обрати тему для дослідження з подальшою презентацією перед аудиторією):

1. *Правильне використання синонімів, антонімів, паронімів та омонімів – запорука культури професійного мовлення*

2. *Особливості застосування фразеологізмів у професійному спілкуванні юриста*

2). Підготуйте та презентуйте промову на 5-7 хв, розкривши одну з проблем сучасного права. Дотримуйтесь такого алгоритму:

- ❖ сформулюйте тезу (що хоче оговорити);
- ❖ сформулюйте свою точку зору, яку хочете захистити;
- ❖ обов'язково наведіть аргументи;
- ❖ спробуйте передбачити контраргументи, продумайте відповіді на них;
- ❖ продумайте вступ і висновки своєї промови

Тема 10, 11. Культура писемного мовлення юриста

План

1. Загальні поняття культури писемного мовлення
2. Морфологічні норми у писемному юридичному мовленні
3. Уживання граматичних форм числівника, написання цифрових даних у юридичних документах
4. Правопис складних слів
5. Пунктуаційні норми в юридичних документах

Методичні поради. Відповідно до плану практичного заняття, опрацювавши рекомендовану літературу, дайте відповіді на запитання, підготуйте промову.

Творче завдання до теми:

1). Підготувати публічний виступ (в письмовій та усній формі) на запропоновану тему (або студент може самостійно

обрати тему для дослідження з подальшою презентацією перед аудиторією):

1. Особливості розвитку культури писемного мовлення майбутнього юриста

2. Формування лінгвістичних здібностей майбутніх правників.

3. Основні ознаки культури писемного мовлення юриста

4. Удосконалення писемного мовлення юриста на етапі його професійного становлення

Тема 12, 13. Текст як форма реалізації професійної комунікації юриста

План

1. Текст як форма реалізації професійної діяльності
2. Основні етапи створення тексту
3. Робота над конспектом
4. Текстоцентризм у професійній комунікації юриста

Методичні поради. Відповідно до плану практичного заняття, опрацювавши рекомендовану літературу, дайте відповіді на запитання, підготуйте творче завдання.

Творче завдання до теми:

1) Підготувати публічний виступ (в письмовій та усній формі) на запропоновану тему (або студент може самостійно обрати тему для дослідження з подальшою презентацією перед аудиторією):

1. Кримінально-правова комунікація.

2. Імперативність законодавчого та юридичного підстилів офіційно-ділового стилю

3. Латинізми, грецизми в термінології українського права.

4. Особливості комунікативної політики в Україні.

2) *Напишіть есе на тему «Судова етика в сучасній Україні: виклики і перспективи». Презентуйте його перед аудиторією.*

3. Самостійна робота студентів

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню студентами матеріалу з навчальної дисципліни «Правова комунікація» та формуванню у них навичок та вмінь одержувати додаткові знання.

Формами самостійної роботи здобувачів вищої освіти є:

- доопрацювання лекційних матеріалів та опрацювання додаткової літератури;
- підготовка до практичних занять;
- виконання творчих завдань;
- робота в Інтернеті, пошук інформації;
- вибір теми та написання наукової роботи;
- самостійне вивчення та складання конспектів по темах, що виносяться на самостійне вивчення.

Результативність самостійної роботи виявляється під час заслуховування доповідей, обговорення промов, захисту наукових робіт, поточного модульного контролю знань, перевірки письмових відповідей здобувачів вищої освіти.

Перелік тем для наукових робіт

№ з/п	Назва теми
1	Основні ознаки культури усного та писемного мовлення юриста
2	Особливості ділового мовлення юриста
3	Характеристика правової комунікації
4	Особливості інтерв'ювання і консультування клієнтів юридичної клініки
5	Фразеологізми правової сфери
6	Комунікативна лінгвістика як засіб вивчення правової комунікації
7	Формування комунікативних здібностей у майбутніх юристів
8	Писемна комунікація як основний складник становлення високоосвіченого правника
9	Комунікативна компетентність у професійній діяльності юриста
10	Роль писемної комунікації у професії судді

4. Рекомендована література

Базова:

1. Барановська Л. В. Навчання студентів професійного спілкування : монографія. Біла Церква : Білоцерківський держ. аграрний ун-т, 2002. 256 с.
2. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. Київ : ВЦ Академія, 2006. 256 с.
3. Правова риторика : навчальний посібник для студентів вузів / О. Б. Олійник. К. : Кондор, 2010. 166 с.
4. Риторика: искусство говорить свободно и убедительно / Вольфганг Ментцель. 5-е изд., стер. М. : СمارтБук, 2011. 132 с.
5. Судова риторика : навчальний посібник для студентів вузів / В. В. Молдован. К. : Кондор, 2010. 496 с.
6. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. / О. Б. Олійник. К. : Кондор, 2010. 166 с.

Допоміжна

7. Баранов О. А Правові особливості використання документів, переданих за допомогою електронних комунікацій. *Правова інформатика*. 2013. № 1(37). С. 3-10.
8. Гетьман І. В. Концепція правового спілкування: зміст, витоки, перспективи: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2006. 20 с.
9. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі : монографія. Національний педагогічний ун-т ім. Михайла Драгоманова. Черкаси : Брама-Україна, 2008. 400 с.
10. Коваленко С. М. Сучасна риторика : навч.-практ. посіб. Т.: Мандрівець, 2007. 184 с.
11. Корольова А. В. Типологія комунікативних стратегій мовленнєвої поведінки в ситуаціях конфлікту. *Слов'янський вісник: Зб. наук. пр. Філологічні науки*. Рівне: РІСКСУ, 2006. Вип. 6. С. 119–122.
12. Павлицев О. Ораторське мистецтво – невід'ємна частина правосуддя. *Закон і бізнес*. 2004. 1-10 трав. (№ 18). С. 10.

13. Риторика, или Ораторское искусство: учебное пособие для студентов вузов / Сост. И. Н. Кузнецов. М. : ЮНИТИ, 2004. 432 с.

14. Риторика: екскурс в історію вчень і понять : навчальний посібник для студентів вузів / В. М. Вандишев. К. : Кондор, 2006. 263 с.

15. Риторика: навчальний посібник для студентів вузів / Л.С. Спанатій. К.: Ін Юре, 2008. 144 с.

16. Руколянська Н. В. Формування культури фахового мовлення майбутніх правників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. Вип. 42. С. 268–275.

17. Сучасна риторика : навчально-практичний посібник / С. М. Коваленко. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 183 с.

18. Тягнирядно Є. В. Формування риторичних умінь у майбутніх правників у процесі професійної підготовки : автореф. дис ... канд. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» Хмельницький, 2008. 22 с.

19. Федорчук В. В. Основи педагогічної майстерності : навч.-метод. посіб. URL: <http://pedagogika.ucoz.ua/knygy/METODYCHKA-OPM.pdf>. (дата звернення 23.02.2021).

20. Янковська Г. В. Українська мова для юристів : навч. посіб. Київ : КНТ, 2011. 390 с.

Інформаційні ресурси

21. Калита О. П. Мова як раціональна дія в системі формування комунікативної компетентності юриста: Електронне фахове видання “Народна освіта” 2012. № 19. URL : <http://narodnaosvita.kiev.ua> (дата звернення 23.02.2021).

22. Мацько Л. І, Мацько О. М. Риторика. URL : <https://pidruchniki.com/19991130/ritorika/ritorika> (дата звернення 23.02.2021).

23. Промова прокурора в судових дебатах: лекція / Гаєвий В. Ф. К. : Національна академія прокуратури України, 2013. 32 с. URL: <http://napu.com.ua/wp-content/uploads/pdf/pidruchniki/0098.pdf> (дата звернення 23.02.2021).

24. Риторика загальна та судова : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, В. В. Молдован, М. Ю. Чикарькова. URL : <https://lawbook.online/page/ritorika/ist/ist-23--idz-ax296.html> (дата звернення 23.02.2021).

25. Судові промови адвокатів України: / Редкол. : В. В. Медведчук (голова) та інші. К. : Ред. журн. «Адвокат», 2000. (Сер. «Адвокатура України»). Кн. 1. 216 с. URL: http://shron2.chtyvo.org.ua/Zbirka/Sudovi_promovy_advokativ_Ukrainy.pdf (дата звернення 23.02.2021).

26. Харченко І. І. Термінологічна компетентність як обов'язковий складник мовно-професійної культури майбутніх юристів *Термінологічний вісник*. 2013. Вип. 2(2). С. 176-180. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/terv_2013_2\(2\)_32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/terv_2013_2(2)_32) (дата звернення 23.02.2021).

27. Якимчук М. Ю., Багатко А. С., Бачук В. Б. Особливості розвитку комунікативних компетентностей майбутніх юристів. Часопис НаУОА. Серія «Право». № 1. (21). 2020. URL : <https://lj.oa.edu.ua/archives/%E2%84%961212020> (дата звернення 23.02.2021).

28. Якимчук М. Ю. Особливості розвитку лінгвістичних здібностей майбутніх юристів. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. № 2. 2020. С.24–30. URL: <http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-2-2020/3.pdf> (дата звернення 23.02.2021).

29. Якимчук М.Ю. Методи творчої самореалізації майбутніх юристів. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. Вип. 1., 2020. С. 8–11. URL : http://chernvisn.onua.edu.ua/index.php/_chern/article/view/38/6 (дата звернення 23.02.2021).